

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 77/2025
19.02.2026. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Јасминке Обућина, чланова већа, у правној ствари тужиоца Агроиндустријско комерцијална банка „АИК Банка“ а.д. Београд, коју заступа Радослав Шалварица, адвокат из ..., против тужених 1. АА из ... и 2. ПД МАТРИХ 012 д.о.о. Жабари, кога заступа Срђан Ђорђевић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и побијања правних радњи, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 4547/23 од 25.09.2024. године, у седници одржаној дана 19.02.2026. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ревизија тужиоца изјављена против одлуке из става I пресуде Привредног апелационог суда Пж 4547/23 од 25.09.2024. године, као неоснована.

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца делимично и пресуда Привредног апелационог суда Пж 4547/23 од 25.09.2024. године у преосталом делу укида и спис враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 4547/23 од 25.09.2024. године, у ставу I изреке одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Привредног суда у Нишу П 841/22 од 29.03.2023. године у ставу 1. којим је одбијен тужбени захтев тужиоца да се уврди да је ништав и да не производи правно дејство споразум о регулисању дуга који је закључен 19.06.2019. године између правног претходника првотуженог АА из ..., Привредног друштва „М Универзал тим“ д.о.о. Ниш, брисаног из регистра, и друготуженог ПД Матрих 012 д.о.о. Жабари, као и да се утврди да је ништава и да не производи правно дејство заложна изјава број ОПУ: 918/2019, дата од стране правног претходника првотуженог Привредног друштва „М Универзал тим“ д.о.о. Ниш, брисаног из регистра, оверена дана 26.06.2019. године од стране јавног бележника Драгана Николића из ..., као неоснован. У ставу II изреке преиначена је пресуда Привредног суда у Нишу П 841/22 од 29.03.2023. године у ставу II и пресуђено тако да је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је Споразум о регулисању који је закључен 19.06.2019. године између правног претходника првотуженог АА из ...,

Привредног друштва „М Универзал тим“ д.о.о. Ниш, брисаног из регистра и друготуженог ПД Матрих 012 д.о.о. Жабари, без правног дејства према тужиоцу, у делу који је потребан за намирење новчаног потраживања тужиоца према првотуженом АА из ..., у износу од 91.816.588,05 динара са законском затезном каматом на тај износ почев од 03.07.2019. године до коначне исплате, као и трошкова извршног поступка насталих пред судом у износу од 130.000,00 динара односно трошкова насталих пред јавним извршитељем колико исти буду износили до краја, као и да се обавезе друготужени да призна и трпи принудно намирење потраживања тужиоца из вредности непокретности на којима друготужени има успостављено založno право – извршну вансудску хипотеку првог реда, по основу заложне изјаве број ОПУ:918-2019, дате од стране правног претходника првотуженог и оверен дана 26.06.2019. године од стране јавног бележника Драгана Николића из ..., и то на непокретностима ближе наведеним у изреци пресуде као неоснован. У ставу III изреке, преиначено је решење о трошковима из става III пресуде Привредног суда у Нишу П 841/22 од 29.03.2023. године, па је одбијен захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе друготужени да му накнади трошкове парничног поступка у износу од 2.491.340,00 динара те је обавезан тужилац да друготуженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 727.500,00 динара, у року од 8 дана по пријему пресуде. Одлуком из става IV обавезан је тужилац да друготуженом накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 870.000,00 динара, у року од 8 дана по пријему пресуде под претњом принудног извршења са затезном каматом од дана извршности, а одлуком из става V одбијен је као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне другостепене пресуде тужилац је благовремено, преко пуномоћника адвоката, уложио ревизију због битне повреде из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку која је учињена у поступку пред другостепеним судом и погрешне примене материјалног права.

Друготужени је поднео одговор на ревизију којом оспорава основаност ревизијских разлога и тачност ревизијских навода.

Испитијући побијану пресуду у границама одређеним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку, Врховни суд је оценио да је ревизија делимично основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена апсолутно битна повреда из одредбе члана 374. став 2. Закона о парничном поступку на коју другостепени суд пази по службеној дужности. Наводи ревизије да је првостепена пресуда захваћена битним повредама поступка и да је донета уз погрешно и непотпуно чињенично стање нису дозвољени, будући да је предмет испитивања по ревизији одлука другостепеног суда. Ревизијски разлози су рестриктивни и прописани одредбом члана 407. Закона о парничном поступку.

Указивање ревидента да је побијана другостепена пресуда захваћена повредом из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку је паушалано будући да се не указује која конкретно битна повреда је учињена. Самим тим је и неоснован.

Из неспорног, те чињеничног стања утврђеног оценом доказа од стране првостепеног суда, произлази да је тужилац имао потраживање по више основа према Привредном друштву „МД Градња ижењеринг транспорт“ д.о.о. Ниш (из унапред припремљеног плана реорганизације, по банкарским гаранцијама издатим на основу уговора о револвинг оквирној линији од 03.10.2013. године из периода након потврђивања плана реорганизације). Првотужени АА био је солидарни дужник за обавезе наведеног правног лица, а „М Универзал тим“ д.о.о. Ниш је са тужиоцем закључио уговор од 17.05.2017. године којим је приступио дугу првотуженог до износа од 4.000.000,00 еур увећано за камату од 4 % на годишњем нивоу. Тужилац је пред Привредним судом у Нишу, дана 05.07.2019. године, поднео предлог за извршење на основу веродостојне исправе – менице, против извршног дужника „М Универзал тим“ д.о.о. Ниш ради намирања потраживања од 91.816.588,05 динара, предлажући да се извршење спроведе на непокретностима извршног дужника. Решење о извршењу Иив 6922/2019 донето је 20.07.2019. године. Са друге стране, између правног претходника првотуженог Привредног друштва „М Универзал тим“ д.о.о. Ниш као дужника и друготуженог као повериоца, сачињен је 19.06.2019. године споразум о регулисању дуга, којим је констатовано да дужник није исплатио повериоцу дуг за испоручену робу, да неспорни део дуга износи 47.000.000,00 динара, да су странке сагласне да се дуг измири у року од 30 дана од дана потписивања споразума, најкасније до 31.07.2019. године, те је предвиђено да се ради обезбеђења потраживања дужник обавезује да дозволи повериоцу да у своју корист изврши упис заложног права - извршне вансудске хипотеке на непокретностима уписаним у лист непокретности број ... КО Ниш – Ћеле Кула. У складу са наведеним споразумом „М Универзал тим“ д.о.о. Ниш је преко свог законског заступника, првотуженог, 26.06.2019. године пред јавним бележником, оверио заложну изјаву, под бројем ОПУ 918-2019. Заложном изјавом је констатовано да давалац, као власник непокретности ближе побројаних у истој, а ради обезбеђења потраживања које по основу споразума о регулисању дуга од 19.06.2019. године има ПД Матрикс 012 д.о.о. Жабари, је сагласан да се упише хипотека ради обезбеђења потраживања од 47.000.000,00 динара. Наведено је да је рок враћања 31.07.2019. године, те да је "позајмица учињена на рок предвиђен из претходног става". Хипотека је уписана истог дана односно 26.06.2019. године. Утврђено је и да је давалац заложне изјаве „М Универзал тим“ д.о.о. Ниш био у непрекидној блокади почев од 11.06.2018. године.

Даље је, из налаза и мишљења судског вештака економско финансијске струке, утврђено да је правни претходник првотуженог дуговао друготуженом износ већи од 47.000.000,00 динара за испоручену робу и по основу преузимања дуга, односно укупно 60.950.073,94 динара главног дуга и 30.321.273,46 динара камате, како у периоду од 19.06.2019. године до 01.08.2019. године, тако и од тренутка настанка пословног односа до закључења споразума. Од наведеног, износ од 29.337.322,21 динара се односи на

дуговање по уговорима о преузимању дуга, док је преостали износ главног дуга од 31.612.751,32 динара дуг по рачунима за испостављену робу.

Код тако утврђеног чињеничног стања првостепени суд налази да примарни тужбени захтев није основан. Образлаже да споразум има свој правни основ и да је то регулисање дуга правног претходника првотуженог, да није ни фиктиван ни симулован, да није доказано да се ради о зајму, да је тачно да се односи на преузимање дуга трећег правног лица, непарничара, које је тада било у блокади, али да то не води ништавости овог уговора будући да је преузет дуг и других правних лица, а не само оног које је било у блокади, при чему се не може разјаснити који део се односи на правно лице у блокади. Када је у питању založna изјава образлаже да је правни претходник туженог првог реда у момента давања исте имао право располагања на непокретностима, да је изјава дата ради обезбеђења потраживања по пуноважном правном послу односно споразуму, те да ни она није ништава. Полазећи од одредби члана 280. став 1. Закона о облигационим односима налази да је евентуални тужбени захтев основан. Образлаже да је тужба благовремена, јер је побијана радња предузета 19.06.2019. године а тужба поднета 30.08.2019. године, што значи да није протекао једногодишњи рок. Међутим, у тренутку предузимања правне радње која је предмет побијања, односно споразума, претходник првотуженог, био је у непрекидној блокади од 11.06.2018. године за преко 60.000.000,00 динара, при чему није имао било какву другу имовину осим заложених непокретности, па јасна његова намера да осујети наплату тужиоачевог потраживања за које је знао јер је био солидарни дужник, при чему треће лице, овде тужени другог реда, је морао знати да се истим наноси штета повериоцима. Ово из разлога што се претрагом дужника у принудној наплати, могло доћи до податка о непрекидној блокади претходника првотуженог.

Другостепени суд у погледу одлуке о примарном тужбеном захтеву у целини прихвата образложење и материјалноправни закључак првостепеног суда. Међутим, у погледу евентуалног тужбеног захтева закључује да је погрешно оценио првостепени суд да је тужени другог реда знао, односно могао знати да се предузетом радњом наноси штета повериоцима. Стога у том делу првостепену пресуду преиначава и евентуални тужбени захтев одбија.

Врховни суд оцењује да је одлука нижестепеног суда којом је одбијен примарни тужбени захтев, а за утврђење ништавости споразума и заложне изјаве правилна.

Не могу се прихватити као основани наводи ревизије да споразум има недопуштен основ. Основ или кауза је правни разлог, објективни и непосредни, због којег се странке обавезују, и он је увек исти за исту врсту уговора. У конкретном случају он је јасан и допуштен, јер је допуштено да дужници у споразуму са повериоцима регулишу начин испуњења својих обавеза. Не може се прихватити ни навод ревизије да су наведени правни послови ништави због недопуштене побуде. Наиме, према одредби члана 53. став 1. Закона о облигационим односима побуде из којих је уговор закључен не утичу на његову пуноважност, док према одредби из става 2. ако је недопуштена побуда битно утицала на одлуку једног уговарача да закључи уговор и ако је то други уговарач знао или

морао знати, уговор ће бити без дејства. Побуда, дакле, постаје правно битна ако је као недопуштена (противна принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима) битно утицала на одлуку једног уговарача и ако је други за побуду знао или морао знати. У конкретном случају није доказано да је таква побуда битно утицала на закључење споразума. Врховни суд налази да само сазнање повериоца (друготуженог) да његов дужник, сауговарач –правни претходник првотуженог, има и друге повериоце али да ће се он првенствено намирити из обезбеђења датог у време када је потраживање доспело, не указује, само по себи, ни на недопуштену побуду нити да је за такву побуду претходника првотуженог сауговарач знао. У том смислу ирелевантна је тврдња ревидента да је споразум закључен непосредно након што је првотужени уписан као носилац права својине на непокретностима. Притом, таква чињеница није ни била предмет утврђења првостепеног суда јер нема констатације о томе када је претходник првотуженог уписан као власник.

Даље, Врховни суд не прихвата навод ревизије да су предметни послови привидни јер је, како ревидент тврди, нејасно да ли је споразумом регулисано измирење дуга за испоручену робу или се ради о позајмици. У споразуму је јасно наведено да се ради о неспорном делу дуга за испоручену робу, а таква констатација не противречи налазу вештака према ком је постојало потраживање од 60.950.073,24 динара на име главног дуга и износ од 30.321.273,46 динара на име камате и при чему се износ од 31.612.751,03 динара главног дуга односи на дуг по рачунима. Чињеница је да је у zaloжној изјави наведено и да „позајмица учињена зајмопримцу на рок предвиђеним претходним ставом“, али је исто тако наведено у претходном делу заложне изјаве да се истом обезбеђује потраживање из предметног споразума. Стога и по мишљењу овог суда не ради се о привидном послу.

Најзад и да је претходник првотуженог, како истиче ревидент, признао застарела потраживања, а што није утврђено, то споразум не би чинило ништавим. Признање застареле обавезе је одрицање од застарелости, оно није противно принудним прописима нити јавном поретку јер закон не забрањује дужнику да испуни своју природну обавезу. Застарелошћу не престаје право, већ се одузима могућност његовог принудног остварења.

Имајући у виду наведено Врховни суд је применом одредбе члана 414. став 1. Закона о облигационим односима одлучио као у ставу првом.

Мађутим, Врховни суд налази да се одлука другостепеног суда у погледу евентуалног тужбеног захтева не може прихватити као правно ваљана.

Тужба за побијање дужникових правних радњи овлашћује повериоца доспелог потраживања, без обзира када је настало, да захтева да суд огласи без правног дејства према њему ону правну радњу коју је предузео његов дужник на његову штету. Радња је предузета на штету поверилаца ако дужник због те радње доспе у стање инсолвентности, па поверилац не може да намири своје потраживање. Постојање доспелог потраживања, предузета правна радња дужника и да је иста предузета на штету поверилаца су општи

услови за побијање прописани у члану 280. Закона о облигационим односима. Посебни услови побијања предвиђени су одредбом члана 281. Закона о облигационим односима. То су знање (доложна паулијанска тужба) или могућност сазнања дужника (кулпозна паулијанска тужба) да располагањем наноси штету повериоцима, као и да је трећем лицу, његовом сауговарачу, то било или могло бити познато ако се ради о теретном располагању. Субјективни елемент мора постојати у тренутку предузимања радње а Закон о облигационим односима, у члану 281, несавесност дужника дефинише тиме што је знао или могао знати да располагањем наноси штету повериоцима. Дакле, не тражи се намера оштећења, већ је довољно постојање свести о томе да се таквом радњом наноси штета. Да ли је овај услов испуњен оцењује се према правилима о интерпретацији правних стандарда дефинисаним у члану 18 истог прописа. Коначно, то значи да се мора оценити да ли би поступањем с пажњом доброг привредника дужник знао односно могао знати да таквом радњом наноси штету повериоцима. Када је у питању несавесност трећег лица, поверилац мора доказати да је трећем лицу, односно противнику побијања, било или могло бити познато да је дужник знао или могао знати да тим располагањем оштећује повериоце. И у том погледу примењују се правила о захтеваним стандардима понашања. Прописани услови су кумулативни. Код бесплатних располагања се сматра да је дужник знао да се радњом наноси штета а не тражи се да је трећем лицу то познато или му је могло бити. И радње погодовања, какво је давање обезбеђења, могу се побијати под наведеним условима.

Према чињеничном образложењу првостепеног суда, неспорно је било да осим предметне, правни претходник првотуженог није имао друге имовине за намирење поверилаца. Другостепени суд сматра да тужилац није доказао да је друготужени знао или могао знати да се радњом наноси штета повериоцима јер је решење о извршењу, по предлогу тужиоца, донето је 10.07.2019. године, а споразум је закључен раније, при чему је рачун правног претходника првотужиоца блокиран од 11.06.2018. године од стране других поверилаца, па није доказ несавесности. Међутим, услов одредбе члана 281. ст. 1 Закона о облигационим односима није знање противника о конкретним повериоцима па није од утицаја што је предлог за извршење поднет доцније. Није релевантно ни то да ли је рачун претходника првотуженог био блокиран од стране само једног или више поверилаца па ни да ли је друготужени блокирао по неком од основа принудне наплате. Притом, другостепени суд констатује да је блокада настала од стране других поверилаца (не појашњавајући да ли су то трећа лица непарничари или под другим сматра и тужиоца односно све осим друготуженог) иако ту чињеницу првостепени суд није утврдио. Утврђено је само, увидом у препис претраге дужника у принудној наплати, да је био у непрекидној блокади од 11.06.2018. године, не и по ком основу односно за чија потраживања. Оно што јесте битно је да ли је сауговарач знао или могао знати да је дужник знао или могао знати да тим располагањем оштећује повериоце –скривљено незнање сауговарача. То зависи од околности под којим је радња предузета, садржини радње односно да ли је уочљиво привилеговање неког повериоца, да ли постоје информације које су опште познате или се таквим могу сматрати и сл.

Имајући у виду наведено у том делу одлука је морала бити укинута, па је Врховни суд применом одредбе члана 416. став 2. Закона о парничном поступку одлучио као у ставу другом.

У поновном поступку другостепени суд ће прво ценити, с обзиром садржину споразума и моменат када је сачињен, да ли је друготужени погодован и да ли се ради о теретном или бесплатном правном послу будући да су услови побијања првог строжи. Оценом навода жалбе, размотриће да ли постоје кумулативно испуњени услови из одредбе члана 280. и 281. Закона о облигационим односима, објективни који се односе на инсолвентност дужника и субјективни у зависности од правне природе споразума. Приликом оцене постојања субјективних услова примениће правни стандард прописан у одредби члана 18. Закона о облигационим односима.

Како је укинута одлука о главној ствари, то је укинута одлука о трошковима, како би се о њима одлучило коначном одлуком.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**